

Лобши Сад

Број 40

Главни и одговорни уредник
ДУШАН ЧАМПРАГ

15 новембар 1936

За власника и издавача одговара
ДУШАН ЧАМПРАГ

Година XIII.

НОВИ САДЕ, ЗАР ТИ НЕМАШ СТИДА?

Пре равно осамнаест година, у Нови Сад је ушла победоносна и ослободилачка српска војска.

Тога дана, пре осамнаест година, Нови Сад је био на достојној висини свога надалеко чувеног искреног национализма.

Тај дан, 9 новембар, као дан уласка српске ослободилачке војске у Нови Сад, за нас грађане града Новог Сада треба и мора да буде од историјског значаја; тим пре, што ми јивки савременици би требали с колене на колени својим покољењима да тумачимо значај тога дана, а на пољу наших вековних снова и остварених националних идеала.

Али ове године, т. ј. после осамнаест година, од тога значајног и историјског дана, Нови Сад је на грдно срамоту, тај дан дочекао тако мизерно, као никада досада.

Две државне заставе на пола копља истакнуте, и то једна на згради банске управе, и једна на општинској згради, као и свечана седница градског одбора, која је одржана у свечаној већници и трајала само 20 минута, беху означења и манифестација тога историјског дана у српској Атини — Новоме Саду.

Где беху тога дана та кул-

турно-просветна, хумана и национална удружења? Где је Савез културно-просветних друштава? Да ли живе и да ли су још у животу?

Шта је по среди незнамо; али знамо да Савез културно-просветних друштава постоји; знамо да постоје многа културно-просветна, хумана и национална удружења, али их тога историјског дана не видесмо.

Зашто? И опет зашто?

Да не би на то питање ми сами дали одговора, са пуно оправдања и са болом у души довикујемо: „Нови Саде, зар ти немаш стида?!“

Док Нови Сад тако; а чујте, како је Сомбор своју високу националну свест тога дана манифестовао:

У свима црквама одржане су службе господње. На свима зградама извешене су биле државне заставе. Све су радње и трговине биле затворене. Увече је пак одржано опште народно весеље по читавој вароши.

Напомињемо: у Сомбору је данас прејседник општине г. др Сима Тапавица, човек када се тиче општих националних идеала нема скрупула, као што и векада неки не имаше скрупула, када су се требали гасити наши национални осећаји.

Уредба о раздужењу земљорадника

Штити ова уредба земљораднике са поседом личним до 85 јутара односно задружним до 170 јутара за лични дуг до Динара 500,000. Дугови до Динара 25,000 опраштају се у висини од 50% без икакве посебне молбе. За смањење дуга преко 25,000 — динара обраћа се дужник срмајти суду, који може дуг смањити до 30%, а у случајевима преважностности дужника до 50%. Велики поседници са личним поседом преко 85 јутара односно са задружним преко 170 јутара имају право на отпадајући део дуга на 85 односно на 170 јутара отплатити за 15 година. За дуг, који отпада на остали посед, немају велики поседници икакве погодности, те веровници могу своје потраживање наплатити по својој вољи т. ј. у најгорем случају дужнику и земљу продати па своја потраживања наплатити. Било би правичније, да се задужење по уредби, не извесне висине олакшава. На овај начин у врло много случајева имућни људи добиће олакшицу, која ће бити с обзиром на оне, који услед ове уредбе трпе штету, врло неправична.

Новчани заводи, који имају земљораднике дужнике, губитке услед ове уредбе потраживају својим резервним фондovima и половином акцијског капитала. Ако би за покриће требало више средстава, даје држава у облику бондова.

Врло тешка одредба ове уредбе за терове т. ј. улагаче банка је та, што земљорадничке дугове преузима од банака привилегована аграрна банка и што земљорадници престају бити дужници појединих банака а постају дужници привилеговане аграрне банке, но улагаче привилегована аграрна не преузима. Поједине банке дужне су своје земљорадничке менице предати привилегованој аграрној банци у току три месеца од ступања на снагу правилника за извршење ове уредбе т. ј. до 1 фебруара 1937 г. Од оваког меничног потраживања 25% једноставно се отписује, за друге 25% даје држава обезбиче које носе 3% камате, а за остатак од 50% привилегована аграрна банка за сваку приватну банку отвара текући рачун и издаје бон у висини потраживања дотичне банке. И овај новац носи 3%

камате. Дужници отплаћују своје отплатне рате сваког 15 новембра, а почињу са 15 им новембром ове године. Приватне банке дужне су одмах израчунати отплатне рате својих дужника и позвати их да одмах пошаљу своју прву отплатну рату привилегованој аграрној банци. Привилегована аграрна Банка почиње са отплаћивањем приватним банкама тек једну годину дана доцније а отплата за приватне банке платива је сваке године 31 децембра, а прва отплата тек 31 децембра 1937 године. Дакле улагачи имају да чекају до почетка 1938 године. Сељаци су дужни своје дуговање отплатити за 12 година т. ј. до 15 новембра 1948 године. Привилегована аграрна банка исплаћује потраживања приватним банкама у једнаким годишњим ратама кроз 14 година а са 3 процента камате. Држава пак своје обезбиче амортизује кроз двадесет година. Улагачи дакле имају много да чекају и дуго да стрепе док дођу до својих улога.

Шта, сада очекује улагаче, који су у целу ствар упали као Пилат у вјерују, покушајемо да прикажемо. Улагачи су пре свега предали своју уштеду појединим приватним банкама из извесног поверења у исте банке. Њихове улоге дале су приватне банке у зајам својим дужницима али на одговорност управе. Међу тима дужницима баје мање или више земљорадника, према томе, са каквим је све дужницима банка радила. Банке су одобравале извесне приходе својим улагачима, а дужници су имали да плате толику камату, да се могу трошати осим тога и режиски трошкови банчници као и извесне дивиденде акционерима. Привилегована аграрна банка плаћа приватним банкама свега 3 процента, док сељаци њој плаћају камате 45 процента. Према томе своје режиске трошкове Привилегована аграрна банка цени на 1.5%. Како приватне банке на своје режиске трошкове само толико потроше, остаје, да ће улагачи у најбољем случају моћи добити само 1.5% камата на свој улог. Питање је, да ли ће те приватне банке поред својих тако ниских прихода у опће моћи опстати, па шта ће онда бити, када те приватне банке клоун, затворе своје шалтере, а улагачи остану на улици, или евентуално падну и под стечај.

Када Привилегована аграрна банка прима менице земљорадника, био би много тесније, да до 50% вредности месница нада уложне књижице за улагаче сваке банке. Т. ј. сваки улагач добио би две књижице место једне, коју је до сада имао за извешан улог. Према томе, колико банка има улагача

и колико мора меница да преда Привилегованој аграрној банци, израчунало би се, колика би била уложна књижица улагача, коју би им издала Привилегована аграрна банка, а колико би остало и даље као књижица дотичне приватне банке.

Изнећемо један пример. Нека једна приватна банка има земљорадничких меница у укупној вредности од шеснаест милиона динара. Од овога се 25% т. ј. четири милиона сасвим отписују, даљих 25% — четири милиона — преузима на себе држава и милион, док остатак од 50% т. ј. осам милиона динара има Привилегована аграрна банка да отплати за 14 година уз 3% камате. Рецимо, да сви улови заједно код те приватне банке износе дванаест милиона. Према томе дакле улагачи би требало да добију уложне књижице Привилеговане аграрне банке за две трећине свога улога код Привилеговане аграрне банке, а једна трећина остала би и даље као улог код приватне банке и овај улог делио би даљу судбину банке или сјајну и светлу или мрачну и јадну, што ће најчешће бити случај.

Када је Привилегована аграрна банка могла дужнике земљораднике предати државним пореским званима, могла би своје улагаче предати Поштанској Штедионици, те би ова могла посредовати између улагача и Привилеговане аграрне банке, када би дошао моменат плативости дела њихова улога.

Улагачи код приватних банака великом већином нису капиталисти, већ ситне штедише, чије је често егзистенцијално питање везано за улог, који они имају, а који се замрзао без икакве њихове кривице.

На начин како је уредба поступила т. ј. да се за улагаче ни најмање не брине, већ их оставља приватним банкама на милост и немилост, а од приватних банака одузима њене најсигурније дужнике, учињена је највећа неправда понајвише врло скромним људима, који су нешто уштедели откидајући себи од уста и старајући се за евентуалне тешке дане старости и болести.

Услед ове и овакве уредбе о регулисању земљорадничких дугова велика већина приватних банака мора пропасти, или пре или после. Банке с обзиром на масу својих чиновника неће затворити шалтере, апустити чиновнике и ликвидирати, већ ће наставити да животаре са оним, што ће им падати као мрвица са стола Привилеговане аграрне банке. Улагачима ће дати док се буде могло, још ситније мрвице, него што су их и саме добиле, а када кола ударе у брег, доћи ће крах, стечај и

пропаст и оних квота, које треба да исплаћује банкама Привилеговна аграрна банка. Тиме ће улагачи изгубити све.

Као што видимо приватна својина улагача доведена је у највећу опасност зато, што се заборавило, да се овом уредбом требало заштитити и барем доккле обезбедити приватна својина улагача. Са мало добре воље то се и накнадно може учинити, јер још није доцка.
Ing. Миливој Матућ.

Влада и опозиција

Наш унутарњи политички живот још увек се окреће око једног проблема, који најболесте задаје много брига и невоље равно од дана нашег Уједињења. Збринули смо толико брига, решили многа питања и освајали силне наше народне и државне потребе, али никако да ликвидирамо проблем због којег се у хрватском делу нашег народа стално одржава незадовољство. Толико година се већ непрекидно говори о хрватском питању, сва политичка превирања у тесној су вези са тим питањем и цео наш парламентарни живот записује врло често због непопустљивог држања хрватске опозиције, но никако да се једном већ изађе на чистину, па да се народу отворено, јасно и поштено изнесе и каже: у чему се заправо састоји то хрватско питање и шта заправо хоће хрватска опозиција.

Било би лудо и бесмислено оспоравати да то хрватско питање не постоји, али се ипак може тврдити да нису баш сви Хрвати уз др-а Мачека и да је велик број хрватских политичких елемената који друкчије желе да се реши питање међусобног односа између Срба и Хрвата као и између Словенаца и ова два наша народна племена, но што замишља др Мачек и његова околина. Тежиште питања међутим ипак лежи у томе, да ни сам др Мачек нити ико из његове најближе околине није све до сада још имао смелости да изађе пред јавност и да тачно и детаљно означе све оно, што се жели са стране хрватске опозиције и како она замишља да реши то хрватско питање. Говори се стално само о споразуму и набацују се опћените фразе, али се не улази у саму суштину ствари.

Народ међутим хоће једном већ да чује и да зна шта то хоће др Мачек. Нарочито хоће то да зна српски део нашег народа као и браћа Словенци, јер када се ради о тако важном и крупном нашем унутарњем политичком питању, народ са правом тражи да му се јасно и тачно изнесе шта се хоће и шта се тражи. Хрватски проблем се свакако састоји углавном у питању реформе нашег унутарњег државног уређења, па стога наши политичари имају дужност да обавесте народ о чему се ради. Све до сада могло се само чути то, да се како са стране др-а Мачека и његове околине тако и са стране београдског дела опозиције издају изјаве: да су сви за јединство државе, да је питање Династије

и државне форме ван дискусије, него да се ради само о унутарњем државном преуређењу. У исти мах међутим наглашује "се са стране хрватске опозиције: да се тражи удовољење „права хрватског народа“, а са стране београдске опозиције опет истиче се теза о народном и државном јединству.

Када се правилно оцени све ово што се из редова ванпарламентарне опозиције говори и објављује у вези са решењем хрватског питања, онда се може рећи да је све то само бацање речи у ветар и да се тако не може поступати са овим питањем, ако му се на тој страни заиста придаје толика важност. Стога се мора одобрити став Владе г. Стојадиновића у овој ствари, јер је Влада свагда изјавила да признаје важност тога питања, да је вољна да то питање реши, али да тражи и очекује отворен став и на другој страни. Опозиција међутим тражи пре свега да се изађе на некакве слободне парламентарне изборе а ове да спроводи опет некаква неутрална влада, која би чак имала да октроише и нов изборни закон. Ово другим речима значи, да ванпарламентарној опозицији није стало до решења хрватског питања но једино до избора и власти.

Чланови Краљевске владе већ су у више махова у својим говорима на јавним зборовима, дакле пред народом изјавили, да Влада хоће постепено да оствари свој радни програм на који је добила и највише поверење које јој је и дало државну управу у руке. Тај програм се има остварити оним редом како то прилике и потребе захтевају, и Влада нема права нити је то опортуно да тај ред у остваривању свога програма мења. Општински избори имају карактер плебисцита и како је влада на тим изборима већ добила народно поверење, она треба и мора даље да ради у започетом правцу на остваривању свога програма, па ће тако доћи на ред и решење хрватског питања. Када се могло до сада чекати, моћи ће се и хрватска опозиција претрпети још за кратко време, па да ова Влада донесе легалним путем у Народној скупштини и Сенату нов изборни закон, па тек онда да се апелује на народ. *М.*

Епиграм

*Уносна је данас ствар,
Биши надриновинар;
Ал' је бома лоша ствар,
Када Родац чини квар —
И поквари сав — пазар.*

*Четири Бурђа леа пазар,
Кад "варади" — новинар".
Да не беше Родца) квар,
Још би лепша била ствар.....*

*Ал' овако немаш куд —
Реч сад има Славни Суд...
Да пречисти и ту ствар —
Ко је прави — новинар.*

*Јулиусу Кону још:
Не дајемо савет лош,
У будуће нек' не нуди
Петсто динара, већ ни грош.
Позната је стара ствар;
Тим се квари "новинар".*

*) Госп. Родољуб Маленчић, шеф кривичног одељења Управе полиције.

Загребачки „тулумаш“

Под горњим насловом је београдска „Правда“ од 1 новембра, донела сензационални допис из Загреба, из којег ми преносимо неке врло интересантне пасусе, а који од речи до речи гласе:

„Аларм! Тулумаш!... То је најновији сигнал за узбуну у Загребу, То је баук кога се сви боје, сви од њега беже, стрепе. А нико вам од загребчана, па ни сам шеф криминала, неће моћи растумачити прави смисао речи „тулумаш“. Под „тулумашима“ полиција подразумева оне људе који се претстављају највише као уметници, новинари, књижевници, професори итд. и врше разноврсне преваре.

У својим потерницама полиција вели да се „тулумаш“ уредно и лепо облаче, да знају убедљиво и лепо говорити, чак умеју и да пишу. „Тулумаш“ стално седи у кавани и „корегира“ „рукописе“. Прави важно лице, мршти чело, говори са келнером с висине и сонорним гласом, високо држи главу, креће се свуда смело, дрско и зазивачки, виче на оне који му се не склањају с пута, груб је, прети полицијом, скандалом, испрскујући се као „новинар“.

„Тулумаш“ штампа fine визиткарте на име неког новинара, директора листа, или агенције, власника огласног завода, заступника рекламног предузећа, на име народног посланика, сенатора, министра у пензији, саветника итд. На тој основи, са лажном визиткартом у рукама, „тулумаш“, чине стотине различитих превара на све могуће начине. Највише је превара са визиткартом на туђе име изведено тако да су „тулумаш“ отишли „жртви“ коју су изабрали и предали јој лажну визиткарту на којој су претходно својом руком написали неколико речи за препоруку. Тако су „дигли“ доста пара. Или визиткартом директора неког дневног листа — највише београдских дневника — скупљају претплату за лист и купе огласе, узимајући новац унапред. Ипак „тулумаш“ седају у такси и вове се по граду „правећи посете“ привредним предузећима и фабрикама. За време војне шофера распитују о продаји београдских листова у Загребу и причају о оснивању неких филијала. Најзад, када су се назовали цело по подне, они увече улазе у један хаустор „загребачку експозитуру београдске редакције“, и нестане их.

„Тулумаш“ су прави мајстори у фалсификовању легитимација, докумената и уверења. Они имају дивно израђене штампиле — верна копија оригиналу — као и жигове имажинарних „друштава“, „савеза“ и „установа“. Наоружани хроником таквих легитимација, „тулумаш“ руше свуда где стигну. Претстављају се за познате песнике и књижевнике и продају „своја дела“ и књиге свога „колеге Мирослава Крлеже“. Говоре тихо о марксистичкој литератури, о забрани, о терору фашистичких држава, и при томе се неповерљиво окрећу на све стране, тобоже да их неко

не чује. Нађе се много будала који им поверују и зову их кући на ручкове и вечере, приређују „жур у част сиромашног нашег књижевника кога треба потпомоћи“. Провинцијалцима се распукло срце „над земаљском неправдом“ и „јадном судбином наших најбољих талената“. „Тулумаш“ види глупаве и дрско диже 50 динара за „своју књигу“, ма да на корицама пише цена 30 динара.

На улици „тулумаш“ прилазе познатим личностима и јавним радницима и претстављају се као сарадници дневних листова, па онда шетају с њима и разговарају, само да би их други видели и после примили у друштво.

Осим новинара, књижевника, директора, народних посланика, „тулумаш“ узимају, у последње време, и ниже титуле и занимања, те се претстављају као пописивачи становништва, чланови одбора за одбрану од напада из ваздуха, финанси, контролори електричних сатова, полицијски агенти итд. али увек траже паре за неке таксе, пријаве, блаветке.

Грађанство је само криво што се зло толико развило. Грађани су, пре свега, веома лаковерни и, да им понуде карту за рај, они би је купили, како каже у својој исповести пред полицијом познати „тулумаш“ Мирко Вајс. „Тулумаш“ увек обећавају златна брда и увек дижу „малу аконтацију“. Врло велики је број интелигенције која се не усуђује да превару пријави, јер неће да се „бламира пред јавношћу“.

Та секта нељуди и савремених хоштаплера; којој Загреб даде специјално име „тулумаш“; а који највише шкоде у гледу новинарском, препловили су не само Загреб, Београд и друге наше центре, па чак и мања места; а у последње време се завлаче и по већим бачким селима.

Ово дана је и Нови Сад имао срећу, да се прочује кроз два „тулумаша“, од којих је један државни чиновник а други опет чедо Осијека, који су на револверски начин хтели да извуде од новосадског велетрговца г. Јулиуса Кона, ни мање ни више већ само 4000 динара. Један од њих се зове Милутин А. Јовачић, рођен у Бачини, „директор“ листа „Наша Слога“ а други је Стеван Ђ. Кипел рођен у Осеку, „главни и одговорни уредник листа“. Обојница су имали легитимације, које су један другом иставили и у којима је стајало да су они „директор“ и „уредник“ листа „Наша Слога“.

Новосадска полиција је „тулумаше“ на самом делу спречила и предала их суду, који ће им судити.

Нови Сад ће се очистити од „тулумаша“ и ивнуђивача, само на тај начин, ако сваки случај ивнуђивања ове врсте сами грађани буду пријављивали властима.

То је једини лек противу „тулумаша“ и ивнуђивача, а који ће многе услуге учинити правом новинарском позиву.

Ново! Ново! РАДИО САЛОН „RADIOTON“ НОВИ САД Краља Петра II (Јеврејска) 4

Овај радио салон заступа најчувеније светске марке: „Standard“ Wien, „Tefag“ Берлин, „Lorenz“ Берлин, „Bell“ Antwerpen и енглеску марку „Colster Brandys“ Све горе наведене апарате можете добити на дугорочну отплату, почевши од 3 динара дневно

Тек-тек да се зна

У времену опште депресије, не може ни Нови Сад, са својим Атињавима, да буде поштеђен од те депресије.

Наиме, има људи, са неограниченим апетитом, као што их има на читавој земљиној кугли, па их тако има и у атињавској престоници Новоме Саду.

До јуче су викали извеснима осана, само да буду крај њихових колена; да их извуку на позорницу јавног политичког живота; а већ сутра ти усколеничари, у својим неограниченим апетитима, дижу дрвље и камење на оне, који су их извукли на позорницу јавног политичког живота.

А зашто? Врло проста и једноставна ствар.

Незајажљиви апетит, без контроле над мозгом сопственим; гони их, да се са аеропланском брзином подигну на ону висину, где би им се могло и смучити.

У интересу њих самих, ми би топло препоручили таковима: „будите скромни, па ћете даље отићи, и више се увиди“.

МАЗЕРЛИНГ НА ФИЛМУ

За овај филм била је врло велика реклама у Новом Саду. И заиста, што се тиче материјалне стране, приход је био сјајан. Али сам филм по себи, ништа стварног није приказао. Шта се управо мислило са тим филмом? Ако су желели да компромитују Аустријски бивши двор, то су и постигли. Али од каквог верног приказивања нема ни говора. Прво, они сватови једног престолонаследника изгледају на све друго налик, само не на сватове, који се са највећом помпом у једној владајућој кући приказују. Ко познаје дворски церемонијал, тај се мора заиста чудити да се тако шта може режирати. Па већ и саме дворане не представљају велелепне салоне једног двора. Чудно је у том филму и маскирање глумца. Ни једно лице ни приближно не одговара члановима Аустријског двора. Онај разврат у бару са оним женским најмање не служи примером за омладину. И баш на том филму били су заступљени сами ђаци. Барем су имали шта видети у садашњој ери самоубиства. Садистично приправљање младе Вечере на смрт, ни мало не одговара стварности. Она, која се радовала јутру и сунцу, очекивала је смртонесан пуцањ мирно лежећи. А он је цинички затевао и душански на крају своју намеру извео.

Тај филм могао би бити занимљив, да је сниман у Аустрији од људи, који су прилике тога двора боље познавали. Овако, требало би исти и овде забранити да се младеж не трује развратом и самоубилачким мислима.

У духу социјалне политике

Из поузданог извора сазнајемо: да је пре неколико дана управник Окружног уреда за осигурање радника у Сомбору г. Александар Драгин, заједно са шефом уредских лекара г. др. Цветићем обишао већа индустријска предузећа у Кули, Врбасу и Црвенки; којом су приликом прегледали уредске амбуланте и са нарочитим интересовањем испитивали социјалне прилике радника.

Г. Александар Драгин

Тако исто је равнатељство Окружног уреда за осигурање радника у Сомбору а на предлог управника госп Александра Драгиног решило: да члановима уреда створи могућност да се бесплатно купају у уредском купатилу. Тако ће се женске петком, а мушки суботом бесплатно купати, а купатило ће за чланове прорадити чим ову одлуку буде одобрио Средишњи Уред.

Жеља је: да се на овакав социјалан рад госп. Александра Драгина, и други угледају; јер по нашем скромном мишљењу социјално осигурање није само у хранарини, лековима и исказивању активних билансија са вишком од милион и више динара годишње; већ социјалном осигурању у првом реду је дужност: отклањање узрока радничког побољевања и отклањање рђавих животних услова у домовима и радионицама.

Тим путем ако се пође, и ако се у томе правцу буде радило, радништво ће радничко осигурање пригрлити и веће се на сваком кораку чути поштања и негодовања против радничког осигурања.

За побољшање беднога стања гостионичара

У више махова, ми смо у нашем листу узимали у заштиту гостионичарски staleж, од такозване слободне продаје вина и ракије по кућама. То смо и у прошлом броју нашега листа изнели члавак о бедном стању и положају наших гостионичара, а овом приликом доносимо објашњење о начину вођења књига од стране лица, која производе вино и ракију, а које је издало Одељење пореза Министарства финансија.

То објашњење од речи до речи гласи:

„Одељење пореза Министарства финансија издало је објашњење о начину вођења књига од стране лица која производе вино и ракију из купљених сировина или из сировина са сопственог земљишта у сврху продаје вина и ракије на велико. Како ће се водити те књиге и како ће се вршити контрола над таквим произвођачима, Одељење пореза предвидело је низ мера.

Тако су произвођачи дужни пријављивати надлежном одељку финансијске контроле почетак производње и количину набављених сировина из којих ће се производити вино и ракија, најкасније 12 часова пре почетка рада. Пријављене количине увеће контролни финансијски органи у нарочиту књигу. По свршеној производњи, коју је произвођач исто тако дужан пријавити надлежном одељку финансијске контроле, финансијска контрола издаће му потврду о количини произведеног вина и ракије. Ова потврда служиће произвођачу као спроводни документ код евентуалног преноса вина и ракије из подрума где му се налази земљиште односно где је произведено вино и ракија у кућу где стално станује. Књига која се буде састављала за ову контролу закључаваће се годишње и слати Банској управи на цензурну.“

Знак је, да су меродавни са овим објашњењем учинили корак у правцу заштите гостионичарског staleжа.

Поред тога, гостионичарски staleж трпи и са друге стране. Наиме, у самом Новом Саду има преко 4000 чиновника, и већина тих чиновника се храни по приватним кућама, од којих такође огромна већина немају дозволе за искухавање јела, те на основу тога, немају никаква оптерећења, док гостионичари на сва су пословања оптерећени.

И у томе правцу требало би нешто да се предузме.

* СВЕЧАРИ. Димитрије-Мита Клидин веће примати посете о својој крсној слави, Ђурђицу.

Скупоћа и чиновничке плате

Скупоћа у мањим кућанствима особито код чиновника са редуцираним платама осећа се катастрофално. Како ће се живети кад доходи недостигну ни за најпотребније? Храна, као брашно, млеко, хлебач и месо поскупило је. Поред овога су и дрва поскупила, те тако имамо целу слику бедног живота без рачуна. Ко ће ту страдавати? Свакако они најсиромашнији! А они други живеће без бриге и даље купујући на вересију све до чега могу доћи. Многи трговци животних намирница осетиће то најбоље. Па и месари, пекари а и сви они који морају чувати муштерије и неодбијати их ради својег опстанка.

Највећи проценти издатака иду на животне намирнице, на став, огрев, а они непредвиђени трошкови, који у свакој породици изненада искресу остају непокривени т. ј. неисплаћени.

Можели се дозволити несразмер према доходима чиновника и силним издацима који се сваки даном множе ради поскупљивања?

Свакако ради побољшања стања чиновничког а и привредника, њихове плате треба уредити према садашњим приликама.

Нови апарати за регенерисање искоришћеног уља

Пре неколико дана је новосадска фирма Беле Вадасе, приредила демонстрацију са једним новим и врло корисним проналаском.

У присуству великог броја новинара и стручњака инжињера, приказан је апарат немачког инжињера Шлегела.

Помоћу тог апарата, регенерише се искоришћено и већ одбачено уље, од којег се добија 90—95 од сто чистог уља.

Регенерисано уље ни мало се не разликује од искоришћеног уља, пошто му тај апарат враћа сва она својства, која је још пре искоришћења имало.

Нови изум назван је „Регенератор“, и он је у индустријским круговима изазвао не само сензацију, већ и велико интересовање; тим пре, што индустријска предузећа, помоћу њега моћи ће имати велике уштеде на потрошњи скупоцевог артикла, као што је уље.

Први пут је овај апарат приказан на сајму у Лајпцигу, а после тога и на овогодишњем сајму у Загребу, где је такође изазвао врло велико интересовање.

На пробном приказивању у Новом Саду, показало се: да од 100 кгр. одбаченог и искоришћеног уља, поново се може добити 90—95 кгр. потпуно чистог и доброг уља.

На гробу покојног Боже Л. Никетића

У прошлу суботу, 7 о. м. у 8 и по часова у Новом Саду је у Св. Саборној цркви одржан шестоведљиви помен пок. Божидару Никетићу, бившем председнику удружења гостионичара и угоститеља у Новом Саду.

На помену је чиниодејствовао г. Теодор Милић, прота новосадски.

После помена у Св. Саборној цркви, велики број пријатеља и поштоваца покојникових, отишао је на гроб покојног Боже Никетића, који се налази на каменичком гробљу, т. ј. у Сремској Каменици, где је такође одржан помен уз чиниодејство госп. Теодора Милића, а на јектенија су одговарали сами присутни пријатељи, поштоваоци и познаници покојникови. После помена, породица пок. Боже Никетића привредила је на гробљу присутнима малу закуску, а затим је г. Максим Јовановић прочитао Отченаш, и отпојано „Вјечнаја памјат“.

Одмах иза гробнице бесмртног Змаја Јована Јовановића; налази се гробница породице Никетића. Над гробницом је, још за живота пок. Божидар Никетић подигао видљив споменик са уклесаним следећим натписима, и то на једној страни:

ГРОБНИЦА

ПОРОДИЦЕ НИКЕТИЋА

Мати Софија 1840 † 1884

Отац Лазар 1834 † 1887

Брат Димитрије 1871 † 1920

Син Теодор Божа 1875 † 1936

Унучади:

Марија † 1920

Слсбоданка † 1922

Славко † 1930

Ја понос очен и мајчина радост умрех,
К'o дете не познадох младост
За многе наде и за кратку срећу
Дадох ми боле и тугу највећу.

Наш добри Славко.

Овај споменик подвже син
Божидар Никетић са синовцима.

На другој страни споменика је:

†

Божидар Никетић

На гробу пок. Божидара Никетића и данас леже многобројни венци од разних природних цвећа. А у једном нарочитом сандуку су смештени такође многобројни венци са државном траком.

Живописно каменичко гробље, где почива пок. Божидар Никетић, у непосредној близини бесмртног Змаја Јована Јова-

новића, има нешто оригиналнога, што остао гробља ту оригиналност не поседују.

Тако на пример, ретко је видети надгробни споменик, а да на њему није исклесан, одсво урезан један или више стихова бола и туге. Знак је, да наши планинци из чувене Фрушке Горе, сви су од реда, а под притиском мајке природе, надахнути песничким генијем, који се највише развија под утисцима бола и туге.

Па и сам покојни Змај, на сутову свога живота, осећајући ту природну мађијску моћ Фрушке Горе, настанио се и до смрти живео у Срем. Каменици, где је своје очи заклопио и на тој грудји је и сахрањен крај своје добре супруге Руже и дубоко оплакане ћерчице Силке.

О деци, која краду родитеље

Очајни крик једног родитеља у последњем броју нашега листа изазиваље, да се томе питању посвети већа пажња. Данас многа деца краду, а још више има помагача и потстрекача на краје међу одраслом децом и међу одраслима самим. Готово сав пакосни комшилук мирно гледа, кад које дете краде своје родитеље, незнајући, да та беда и њих чека, да и они имаду децу. Знам једног крадљивца, кога су комшије кроз читаву годину пуштали кроз своју кућу, двориште и башту, да би он за време отсуства мајке (која је на авању) могао ући у стан и односити ствари, које је пошто по то продао. Други комшија правно му чак кључеве и за вертхалјске браве, само да му помогне у злу делу. А то је човек не више млад, већ је отац и сам. Знам многе родитеље, чија деца краду и односе новац и драгоцености, често једине успомене из бољих дана.

У тако поквареном друштву, као што је данашње, све то није ништа изванредно. Деца, јединци, више краду, него деца, где је породица већа. Дакле баш они, којима родитељи дају све што могу дати, јер су им она једина срећа. Психологија каже, да су крадљивци-деца нервозна, сва у власти нагона и са одвише слабом вољом, да би се могла обуздати. Та деца су друштвена и кад краду своје родитеље, они често сав плен дају друговима и помагачима у крађи. Сами имаду само уживање, да су учинили рђаво дело. А то је уживање врло јако. На жалост врло јако.

Знам једног малишана, који је већ у четвртој години живота показао вољу, да украде и који је и после поред најбољег васпитања остао непоправљиви лажак и лопов. Било је на Божић. Раг. Али мајчина љубав створила је за своје јединче ипак лепо божићно дрво и под њим фине овчице од чоколаде, велике и сјајно израђене. На бадњак мали је спавао, док су мати и баба у милон узбуђењу палиле свеће на дрвету. Па ће онда звати малог. Како ће се дете веселити....

Али на жалост, све је испало другачије. Кад је дете ушло — баба викну: „А где су оне лепе овчице?“ Мислила је да су заборављене. Али не... Сама их

НЕДЕЉА ТИВАРОВИХ КАПА

Југосл. патент број П. 349/36.

ПРЕДМЕТ ПРОНАЛАСКА ЈЕ ЕЛАСТИЧНИ ШТИТНИК КАПЕ, код којег је еластичитет постигнут помоћу једног срипликог изреза у картону, који дозвољава фидрирање чепоног дела штитника.

Цене наших капа:
Дли 10.— 12.— 14.—
16.— 18.— 20.— 25.—
За смучаре 30.— 35.—
Морнарске 18.— 25.—
Трент капе 35.—

Патентни

еластични штитник

ТИВАРОВИХ КАПА

је врло угодан, не чини нездрав притисак на чело и не сиречава (као досада ранијк штитници) нормалан крвоток чела; за то код ношења ТИВАРОВИХ КАПА нема главобоље, испадања косе и других неугодности.

ТИВАРОВЕ КАПЕ са патентним штитником су лагане и врло угодне за ношњу.

ТИВАРОВЕ КАПЕ са патентним еластичним штитником су врло јефтине, а добићете их осим у нашим продаваоцима свугде, где се продавају

ТИВАР ОДЕЛА

Је мало час видела под дрветом. Шест комада... И мајка побледи. Под дрветом није било ништа. Где су овчице? Малишан је ћутао. „Не знам!“ То је било све, што је рекао. И опет „не знам“. Тада мати истрчи у двориште гоњена болом, излети у мрак и ту опази слушкињу комшијке, која је нешто радила. „Је ли наш мали изишао мало пре?“ питала је мати сва дрхћући. „Јест! Имао је у рукама неке ствари, истрчао на улицу и, вратио се без њих“. „Зашто нисте дете зауставили? питале је мати. Шта ме се тиче!!! био је злосни одговор жене без душе. Клонула, врати се мати детету. „Зашто си узео оно, што ти је Божић довео и пре него што смо видели те лепе ствари?“ питала је мати са сузама у очима. А стара мајка кљкву: „То — дакле? Ова? Но — из тог детета биће...“

Није довршила. Божић је био покварен. Дете није одговарало на питања зашто је узело ствари, док су мислили, да он спава, никоме их је дало. На најрафиниранији начин починио је ту своју прву крађу и на лицу му се видела радост, да је успела. На божићно дрвце није ни гледао. Хиљаду друге деце у тим годинама веселиле би се дару Божића малог, божићног дрвету, а овај је мислио само како ће узети, без да оне две жене то виде, које су га толико волеле! Није марио, да им зада бол, као ни после десет и двадесет година кад је исто тако имао само онда веселе, кад може нешто да украде и даде макар коме...

Новосадске вести.

— На кратко време. Наш уважени пријатељ, г. др. Никола Хаслингер, лекар целокупног лекарства, и познати јавни радник, као фактички вођа наших младонамаца; од 15 о. м. до 1 децембра биће одсутан од Новог Сада. — Наиме г. др. Никола Хаслингер, то ће време провести на државном лекарском курсу. Кроз то време његова лекарска ординација неће радити. — Нашем младом и одличном пријатељу г. др. Николи Хаслингеру, желимо срећан пут и још срећнији повратак.

— Краљевина Ђорђа улици треба боље осветлити. Преко пута бавовине, која се види и где стоји наслагана земља и блато, увече и ноћу ништа се невиди. Они, који пролазе поред празног плаца (оне велике рупчаге) могу свакога часа да се откогрљају доле. Зато би требало између две светиљке поставити у среди још једну дотле, док се све не сазида, јер је то прека потреба.

ДА ЛИ ВНАТЕ, ДА КЊИЖАРА „СЛАВИЈА“

има све савремене КЊИГЕ?

Штампарија Душан Чампраг и друг
Нови Сад, Краља Петра улица 3.

Писма и рукописе, који се односе на уредништво „Нови Сад“, треба слаћи на адресу: Нови Сад, поштански фах 14.